

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av medel för utlämnande av lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m.; given Stockholms slott den 27 oktober 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 oktober 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND, HÄGGLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och folkhushållningsdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp:

Den 9 september 1938 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en jordbrukssakkunnig person att i samarbete med rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap verkställa utredning angående grunderna för det svenska jordbrukets inriktande och jordbruksdriftens omläggning under försvårad tillförsel och under krig för åstadkommande av ändamålsenligaste försörjningsmöjligheter å livsmedelsområdet. Med stöd av berörda bemyndigande tillkallade jag den 21 september 1938 såsom utredningsman professorn E. Å. Åkerman.

I en den 27 september 1939 dagtecknad promemoria har utredningsmannen framlagt förslag angående anvisande av medel till en fond, varifrån lån kunde utlämnas för uppförande av anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m. Vid promemorian fanns fogad en av disponenten A. Laudon verkställd utredning rörande artificiell torkning av gräs och andra vallväxter. Efter remiss ha yttranden över förslaget avgivits den 5 oktober 1939 av folkförsörjningsnämnden och den 6 i samma månad av statskontoret.

I skrivelse den 10 mars 1939 ha därjämte *ett flertal lantbrukare* anhållit, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att underlätta anskaffandet av torkanläggningar för gräs- och vallväxtskördarna m. m. Över denna skrivelse samt över utredningsmannens förslag har yttrande den 2 oktober 1939 avgivits av lantbruksstyrelsen. Vid detta yttrande har fogats utlåtande från styrelsen för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter.

Utredningsmannens förslag innebär, att antingen en ny fond skulle inrättas för utlämnande av lån för uppförande av anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m. på i huvudsak enahanda villkor, som finnas stadgade i fråga om lån från spannmålslagerhusfonden, eller ock att erforderliga ändringar skulle vidtagas i kungörelsen den 12 september 1930 (nr 342) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från nämnda fond så att lån från fonden kunde utlämnas även för nu ifrågavarande ändamål. Utredningsmannen har ansett, att ett belopp av minst 2,000,000 kronor borde anvisas för låneverksamheten.

Såsom *motivering* för sitt förslag har utredningsmannen i huvudsak anført följande.

Starka skäl synas tala för att åtgärder med det snaraste böra vidtagas för införande i görligaste mån av ändamålsenligare bärgningsmetoder för vallskördarna än den för närvarande allmänt förekommande lufttorkningsmetoden. Vid lufttorkning av hö måste man nämligen räkna med, att i medeltal omkring 25 å 30 procent av näringsämnen i grönmassan gå förlorade under normala förhållanden, och vid regnig väderlek under skörden kunna sagda förluster bli ännu större. Då vallskördarna lämna den för landets foderförsörjning ojämförligt största kvantiteten inhemsk äggvita, böra desamma givetvis tillvaratagas på mest ändamålsenliga sätt.

Under senare år har man i artificiell torkning av dessa skördar erhållit en metod, genom vilken nästan alla ifrågavarande förluster kunna undvikas. Problemet med artificiell torkning av vallskördarna har länge tilldragit sig intresse bland fackmän på området, och efter mycket omfattande utredningar och undersökningar torde denna metod för foderberedning nu vara någorlunda tillfredsställande utformad. Ett mindre antal dylika torkanläggningar finnas för närvarande i olika delar av landet.

Genom denna torkningsmetod vinner man icke blott, att förlusterna bli relativt obetydliga — omkring 5 procent — utan även att skörden kan tagas på ett tidigare stadium än vid vanlig lufttorkning, vilket är av betydelse, enär den späda grönmassan är rikare på näringsämnen, särskilt äggvita, än under ett senare utvecklingsstadium. Därtill kommer, att artificiellt torkat gräs kan betraktas som ett koncentrerat krafifoder, under det att van-

ligen hö däremot måste betraktas som ett grovfoder. Om man även tager hänsyn till att i grönmassan förefintliga vitaminer vid artificiell torkning anses bibehållas i produkten, medan dessa betydelsefulla skyddsnäringsmedel delvis torde förstöras vid lufttorkning, synes en mera allmän övergång till artificiell torkning av vallskörden redan i fredstid vara väl motiverad. Särskilt värdefull synes emellertid denna torkningsmetod kunna förväntas bliva under nuvarande förhållanden med minskade möjligheter att från utlandet erhålla oljekraftfoder.

Till driften av erforderliga anläggningar för artificiell torkning åtgå ganska betydande kvantiteter bränsle, vilket under rådande förhållanden kanske får anses tala emot anläggning av ett större antal dylika torkar. Enligt uppgift kunna emellertid torv och avfallsved med fördel användas för detta ändamål, varför bränslefrågan icke kan anses lägga hinder i vägen för mera allmän övergång till ifrågavarande torkningsmetod.

Med hänsyn till den stora betydelse ur foderförsörjningssynpunkt, som måste tillerkännas här ifrågavarande metod att tillvarataga skörden från slåttervallarna, synas åtgärder böra vidtagas för åstadkommande av ökad användning av densamma. De relativt stora kostnaderna för inköp och anläggning av dylika torkar samt de höga driftkostnaderna vid en kort driftsperiod per år motverka emellertid en mera allmän övergång till artificiell torkning. Enligt den av disponent Laudon verkställda utredningen tala alla undersökningar för, att de lägsta produktionskostnaderna uppnås med stora, fabriksmässiga anläggningar. För dessa kunna endast i undantagsfall vid mycket stora egendomar tillräckligt material för torkning erhållas från ett enskilt jordbruk, enär den minsta ekonomiska produktionen uppgår till omkring 1,000 ton torkad vara per år. Därför synas större torkanläggningar böra uppföras, och verksamheten drivas av andelsföreningar eller såsom uppköpsfabriker med kontraktsodlingar.

Anskaffande av maskinell utrustning till uppförande av en grästork med en torkningskapacitet på minst 1,000 ton under den relativt korta tid av året, som grönmassa kan erhållas, erfordrar betydande kapitalinvestering, varför kapitalanskaffningen synes böra underlättas av statsmakterna, om ett önskvärt antal dylika anläggningar skola komma att uppföras och tagas i bruk redan våren 1940. Enligt utredningens åsikt böra därför möjligheter skapas för lämpliga ekonomiska föreningar, vars medlemmar bestå av jordbrukare, att erhålla lån till uppförande av ifrågavarande anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna. Dessa lån kunna lämpligen utlämnas på i tillämpliga delar likartade villkor, som nu gälla för lån av statsmedel till utrustning och anläggning av spannmålstorkar enligt kungörelsen den 12 september 1930 (nr 342) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från spannmålslagerhusfonden.

För ifrågavarande ändamål synes därför antingen böra bildas en ny fond eller ock kunna möjligen bestämmelserna för lån från spannmålslagerhusfonden ändras så, att lån från nämnda fond även skulle kunna utlämnas för anskaffande av maskinell utrustning och för bestridande av anläggningskostnader för grästorkar.

Då tre olika typer av dylika torkar för närvarande finnas inom landet, och priset på desamma varierar högst väsentligt både beträffande typ och storlek, kan medelsbehovet för innevarande budgetår icke beräknas med någon större grad av säkerhet. Emellertid synes ett belopp av minst 2,000,000 kronor böra ställas till förfogande för sagda ändamål. Vid utlämnande av ifrågavarande lån bör givetvis hänsyn tagas till resultaten av nu pågående provningar av olika torktyper på så sätt, att medel endast beviljas för anläggning av grästorkar av sådana typer, som kunna godkännas av staten.

Disponent A. Laudon har i sin utredning — efter att ha närmare redogjort för fördelarna av artificiell torkning och för närvarande i bruk varande torkanläggningar — sammanfattningsvis anført i huvudsak följande.

Konsttorkning ökar foderproduktionen per arealenhet med omkring 33 procent och äggviteproduktionen med minst 50 procent jämfört med höberedning. Det konsttorkade gräset ersätter tillfullo kraftfodret och har genom sin mineralämnes- och vitaminhalt välgörande inverkan på djurens hälsotillstånd och på de animaliska produkternas kvalitet. Med nuvarande fodermedelspriser är konsttorkningen lönande om den kan utföras för en kostnad av cirka 5 öre per kilogram. Detta låter sig göra med varje god torktyp om driftstiden per år är tillräckligt lång, 1,200—1,600 timmar.

För att så lång driftstid skall kunna uppnås måste odlingen till en viss grad omläggas, vilket dock ej bör möta några svårigheter.

De mindre torkarna ha i allmänhet dålig värmeekonomi, varför förtorkning på slag kan vara lönande. Spillförlusterna härvid behöva utredas. Den engelska Curtis-torkan förefaller särskilt lämplig såsom »gårdstork» och bör provas under svenska förhållanden.

De lägsta produktionskostnaderna uppnås med stora fabriksmässiga torkar (t. ex. den svenska ingenjörfirman J. M. och R. V. Pehrssons pneumatiska tork nr P750). Dessa kunna i allmänhet icke erhålla tillräckligt material från en enskild gård, då den minsta ekonomiska produktionen är omkring 1,000 ton per år. Dylika torkanläggningar böra kunna organiseras såsom andelsföreningar eller såsom uppköpsfabriker med kontraktsodlingar. Denna sista form finnes redan i England, Tyskland och Sverige (Vadstena).

Kapitalbehovet för en stortork är betydande, varför kapitalanskaffningen på något sätt bör underlättas. Då konsttorkningen förbättrar vår egenförsörjning med äggvitefoder, kan det anses vara ett statsintresse att försök med dylika torkar göras. Torkarna böra i så fall eldas med ved, vilket ej möter vare sig tekniska eller ekonomiska svårigheter.

För att förbilliga skördearbetet och minska spillet är det vid begagnande av stortork önskvärt om lämplig mekanisk uppsamlare finnes. Försök med engelska apparater bör utföras.

Från den ekonomiska försvarsberedskapens synpunkt är det önskvärt, att torkarna få sådant läge att även fisköverskott, slakteriavfall eller dylikt kan torkas där, varigenom fettförsörjningen förbättras och torkningskostnaderna nedbringas.

I de avgivna *yttrandena* har det framlagda förslaget i huvudsak tillstyrkts. Statskontoret, lantbruksstyrelsen och folkförsörjningsnämnden ha ansett, att en särskild lånefond bör inrättas.

Folkförsörjningsnämnden har i sitt yttrande vidare anført:

I betraktande av de svårigheter, som under nu rådande förhållanden torde komma att förefinnas från utlandet importera oljekakor, är det av allra största vikt att förefintliga möjligheter att genom inhemsk produktion fylla vårt foderbehov av äggvita i görligaste mån tillvaratagas. Såsom ett led i strävandena på förevarande område synas anordningar för artificiell torkning av vallskördarna värda statsmakternas stöd. En ökad erfarenhet av ifrågavarande metod för skördarnas tillvaratagande kan även komma att bli en stor betydelse för vår foderförsörjning under fredstid. Bland annat torde man kunna förvänta att en mera allmän utbredning av metoden i fråga skall stimulera till förbättringar av olika slag.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser sig folkförsörjningsnämnden böra tillstyrka, att åtgärder från statens sida vidtagas för att underlätta uppförandet av anläggningar av i promemorian angivet slag. Beträffande formerna för dessa åtgärder ansluter sig nämnden till utredningsmannens förslag att staten bör utlämna lån för dylika anläggningar. Av flera skäl synes det lämpligast att en särskild lånefond, benämnd grästorklånefonden, inrättas för detta ändamål. Vad i promemorian anförts rörande fondens medelsbehov för innevarande budgetår har icke föranlett någon erinran från nämndens sida. Då i nuvarande läge försörjningssynpunkterna i främsta rummet böra beaktas, synas lån från fonden böra få utgå ej endast, såsom i promemorian förutsatts, till ekonomiska föreningar av jordbrukare utan även till andra, enskilda eller juridiska personer, vilka kunna anses främja en sund utveckling på området. Lånens storlek torde böra maximeras till 60,000 kronor, om låntagaren är enskild person, och till 120,000 kronor, då låntagaren är ekonomisk förening eller aktiebolag. I intet fall torde lån böra beviljas till högre belopp än som motsvarar 85 procent av den beräknade kostnaden för anläggningen. Räntefrihet synes böra medgivas under en tid av tre år. Räntan bör därefter utgå efter 4 procent. Amorteringsskyldighet bör inträda från och med året efter det, under vilket lån lyftats, och amorteringstiden bestämmas till högst 15 år. För lån bör lämnas av statskontoret godkänd säkerhet.

Statskontoret har — efter att ha redogjort för de i kungörelsen rörande villkoren för lån ur spannmålslagerhusfonden upptagna bestämmelserna i fråga om ställande av säkerhet för lån till spannmålstorkar — anført i hudsak följande.

Vad angår den säkerhet, som må godtagas för lån för spannmålstorkar — förlagsinteckning med borgen för minst 20 procent av lånesumman — vill statskontoret framhålla, att ämbetsverket funnit sådan lånesäkerhet i vissa fall icke vara ur trygghetssynpunkt tillfredsställande. Statskontoret vill därför ifrågasätta, huruvida icke beträffande de föreslagna lånen böra uppställas strängare krav på säkerhet än vad som gäller beträffande lån för spannmålstorkar. Därest förlagsinteckning kan erhållas i vederbörande torkanläggning, torde borgen böra omfatta större del av lånebeloppet än 20 procent. Statskontoret vill för sin del föreslå, att såsom lånesäkerhet må godtagas förlagsinteckning jämte vederhäftig borgen för minst en tredjedel av lånesumman. Därest förlagsinteckning icke kan ifrågakomma, torde i likhet med vad som nu är fallet beträffande lån för spannmålstorkar ställas annan säkerhet, som statskontoret kan godkänna.

I fråga om sättet för redovisning av de föreslagna lånen må framhållas, att på grund av den räntefrihet, som gäller för lån för spannmålslagerhus, enligt tillämpade budgetprinciper i samband med anvisande av anslag å kapitalbudgeten för kapitalinvestering i spannmålslagerhusfonden erfordras visst anslag å driftbudgeten för avskrivning av den del av kapitalinvesteringen, som icke beräknas giva full förräntning. Då någon fördelning av kapitalinvesteringsanslaget de olika lånegrupperna emellan icke kan på förhand fastställas, möta givetvis redan nu svårigheter att avväga storleken av erforderligt avskrivningsanslag. På grund härav anser statskontoret det vara att föredraga, att en ny fond för den föreslagna låneverksamheten inrättas.

Lantbruksstyrelsen, som i sitt yttrande berört nu pågående undersökningar rörande ifrågavarande anläggningars användbarhet, har vidare anført bland annat följande.

Enligt lantbruksstyrelsens mening böra pågående undersökningars resultat snarast komma till praktisk användning för lanthushållningen. Därest nämligen artificiella torkningsmetoder lämna ett ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande resultat, skulle därigenom, såsom från många håll framhållits, möjlighet beredas till ett avsevärt bättre tillvaratagande av de i grässets grönmassa förekommande näringsämnen, särskilt äggvita.

I det nu inträdda världsläget äro sist anförda omständigheter särskilt betydelsefulla. Vid en mer eller mindre långt gående importavspärrning lära nämligen alla möjligheter böra tillvaratagas att ersätta det inom landet förefintliga behovet av importerade äggviterika fodermedel med sådana av inhemskt ursprung. Den artificiella torkningen av gräs utgör onekligen en sådan möjlighet, då den i olikhet med andra torkningsmetoder försiggår praktiskt taget utan någon förlust av fodrets ursprungliga äggvitehalt. Denna metod blir således särskilt värdefull vid avspärrning och erbjuder en av de få möjligheterna att i stor omfattning inom landet framställa ett för mjölkproduktionen tillräckligt äggviterikt och koncentrerat fodermedel, även om man icke bör förbise att genomförd i större omfattning den artificiella torkningen under ett avspärrningstillfälle kan komma att ställa stora krav på bränsletillgången. Med stöd av vad sist anförts finner lantbruksstyrelsen sig därför nu böra förorda, att åtgärder omedelbart vidtagas till understödande genom statens mellankomst av en vidgad användning av artificiell torkning av grönfoder och späda vallväxter.

Rörande den närmare utformningen av låneverksamheten har lantbruksstyrelsen vidare yttrat:

För att ifrågavarande torkningsmetod skall lämna ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande resultat synas tämligen stora torkningsaggregat behöva användas. Sådana torde även lämpa sig för gemensam användning av flera jordbrukare. Föreningar, vars medlemmar äro jordbrukare, böra därför i första hand erhålla understöd av statsmedel till anordnande av torkningsanläggning för artificiell torkning av grönfoder och gräs. Emellertid synas även andra former för gemensam användning av grästorkningsapparater böra ifrågakomma. På sina håll kan det nämligen visa sig svårt att uppnå enighet mellan ett tillräckligt antal jordbrukare om anskaffande av sådan apparat. Möjligen kan också föreningsformen visa sig mindre lämplig för drivande av grästorkar, då planläggningen för deras användning kan befaras möta svårigheter, i det att flertalet medlemmar önska torka sin skörd vid samma tid. På grund härav lär det kunna ifrågasättas, om ej enskilda, vilka träffat överenskommelse med ett lämpligt antal jordbrukare om användning av torkanläggning, också böra kunna erhålla understöd för dess anordnande. I sistnämnda fall skulle också verksamheten kunna bedrivas på så sätt, att vederbörande jordbrukare levererade grönmassa till torkanläggningens ägare och denne antingen återlevererade det torkade fodret eller försålde detsamma. Vid understöd åt enskild bleve det emellertid — i likhet med vad fallet är vid utlåning från statens maskinlånefond till s. k. maskinhållare — nödvändigt att skapa vissa garantier för att endast för verksamheten lämpliga personer komme i åtnjutande av understöd, varvid även bör tillses, att de avgifter eller priser, dessa komme att betinga sig, ej bleve oskäligen.

Lantbruksstyrelsen får föreslå utlämnande av lån för ändamålet till så stor del av anläggningskostnaden, som kan ifrågakomma vid uppförande av spannmålslagerhus, samt att lånen bliva räntefria de tre första åren efter

det, under vilket lånet lyfts, varefter ränta synes böra utgå efter samma grunder som för närvarande gälla för lån från statens maskinlånefond. Amorteringstiden torde böra sättas relativt kort, då stora delar av ifrågasvarande anläggningar kunna beräknas ha en ganska begränsad varaktighet. Även detta spörsmål torde pågående undersökningar komma att belysa. Det kan emellertid redan nu sägas, att anläggningar av olika typer ha olika lång varaktighet. Det synes därför lämpligt, att ingen bestämd amorteringstid föreskrives, utan att denna för varje särskilt lån bestämmes av Kungl. Maj:t. Bestämmelsen härom torde i så fall kunna formuleras så, att lånen amorteras under det antal år, Kungl. Maj:t för varje särskilt lån bestämmer, dock högst 15 år. Då amorteringstiden sålunda i allmänhet kan väntas bliva tämligen kort, torde amorteringsfrihet under visst antal år icke böra ifrågakomma, utan amortering ske med lika belopp varje år under hela lånetiden. En ordning med vissa amorteringsfria år skulle nämligen medföra dels, att amorteringsbördan bleve otillbörligt stor under de år, amorteringen skulle fullgöras, dels att låntagare måhända skulle kunna förledas att i sina kostnadskalkyler bortse ifrån amorteringskostnaden under de amorteringsfria åren.

Ifråga om erforderliga medel för låneverksamheten har lantbruksstyrelsen framhållit bland annat:

I förevarande promemoria har föreslagits, att ett belopp av 2,000,000 kronor måtte anvisas till utlämnande av lån för anskaffande av grästorkar antingen genom förstärkning av spannmålslagerhusfonden eller i form av en särskild fond.

Lantbruksstyrelsen vill för sin del tillstyrka, att nämnda belopp anvisas, och håller före, att för ändamålet en särskild fond, förslagsvis benämnd statens grästorkningslånefond, bör inrättas. Härför talar bland annat den omständigheten, att, såsom förut anförts, i vissa delar andra bestämmelser böra komma ifråga än de, som gälla beträffande statens spannmålslagerhusfond.

Såsom framgår av utredningen har under senare år såväl i Sverige som utomlands betydande arbete nedlagts på konstruerandet av lämpliga anläggningar för torkning av vallväxtskördarna. Dessa arbeten synas nu ha nått så långt, att fullt användbara anläggningar för ifrågasvarande ändamål åstadkommits. Under nuvarande krissituation är det på sätt i samtliga yttranden understrukits med hänsyn till den ovisshet som föreligger rörande våra utsikter att få infört tillräckligt med kraftfoder, av utomordentlig betydelse att alla möjligheter till förbättringar i landets försörjning med sådant foder tillvaratagas. Utredningen har givit vid handen, att artificiellt torkade vallväxter utgöra en värdefull ersättning för oljekakor. Genom den artificiella torkningen kan äggviterikt foder på ett mera effektivt sätt tillvaratagas. Härigenom kan i nuvarande situation en bättre avvägning av jordbruksproduktionen efter folkhushållets behov åstadkommas, varjämte utsikterna att även under normala förhållanden anpassa produktionen efter eventuella exportmöjligheter ökas. I likhet med utredningsmannen och myndigheterna anser jag därför, att åtgärder böra vidtagas i syfte att underlätta iordningställandet av anläggningar för torkning av vallväxtskördarna. Såsom förordats torde lån på fördelaktiga villkor böra ut-

*Departements-
chefen.*

lämnas för att understödja anskaffningen av anläggningar av ifrågavarande slag.

Beträffande de villkor på vilka lån böra beviljas synes följande böra gälla. Lån torde på sätt folkförsörjningsnämnden förordat böra kunna utlämnas icke blott till ekonomiska föreningar u. p. a. utan även till enskilda och aktiebolag. Att upprätthålla den i bestämmelserna rörande lån från spannmålslagerhusfonden gjorda begränsningen av låntagare endast till ekonomiska föreningar u. p. a. torde medföra en alltför snäv gränsdragning. Vissa större gårdar torde nämligen kunna vara i behov av egen anläggning. Det torde även vara möjligt att enskild person eller bolag vill låta uppföra en anläggning av ifrågavarande slag samt från kringliggande gårdar köpa vallväxtskördarna och verkställa torkning av desamma. I enlighet med vad lantbruksstyrelsen påpekat torde i dylika fall garantier böra skapas för att endast för verksamheten lämpliga personer och företag komma i åtnjutande av lån.

Lånen torde böra beviljas av Kungl. Maj:t och lånebeloppen böra uppgå till högst 85 procent av den beräknade kostnaden för anläggningen. En viss maximigräns för lånesumman torde även böra fastställas och härutinnan torde böra gälla, att låntagarens sammanlagda skuld på grund av lån från fonden ej må överstiga 60,000 kronor, då låntagaren är enskild person, och 120,000 kronor i de fall då ekonomisk förening eller bolag står såsom låntagare. För att ekonomiskt underlätta för låntagarna att uppföra anläggningar av ifrågavarande slag bör en viss räntefrihet för lån från fonden medgivas. I likhet med vad som gäller för lån från spannmålslagerhusfonden böra lånen vara räntefria under en tid av tre år. Räntan bör därefter utgå efter 4 procent.

I överensstämmelse med vad folkförsörjningsnämnden och lantbruksstyrelsen förordat anser jag, att amorteringstiden bör få i varje särskilt fall bestämmas av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till den förslitning, som ifrågavarande anläggningar äro underkastade, synes en förhållandevis kort amorteringstid böra föreskrivas. I intet fall torde densamma böra överstiga femton år.

I fråga om den säkerhet, som bör ställas för lånen, kan jag biträda folkförsörjningsnämndens förslag, att säkerheten bör bestämmas av statskontoret från fall till fall. Att närmare angiva vilken säkerhet, som bör godtagas, synes icke ändamålsenligt. Vad statskontoret härom anført, finner jag emellertid värt beaktande vid tillämpningen av blivande bestämmelser i ämnet. Dessa bestämmelser torde, sedan riksdagen beslutat i ärendet, få utfärdas av Kungl. Maj:t och torde utöver vad jag nu angivit i huvudsak böra i tillämpliga delar ansluta sig till bestämmelserna rörande lån från spannmåls-lagerhusfonden.

Det är uppenbarligen förenat med stora svårigheter att angiva behovet av kapital för nu ifrågavarande ändamål. Av utredningsmannen och flertalet hörda myndigheter har angivits ett belopp av 2,000,000 kronor. För närvarande synes mig denna summa vara tillräcklig.

Igångsättandet av denna låneverksamhet har motiverats av behovet av förbättring av landets fodermedelsförsörjning under nuvarande krissituation. Vid sådant förhållande torde man böra utgå ifrån att verksamheten bör bedrivas under begränsad tid och vara självavvecklande. Anslag för det erforderliga kapitaltillskottet till lånerörelsen bör därför å kapitalbudgeten upptagas under rubriken Fonden för låneunderstöd. Anslaget torde böra benämnas »Lån för anskaffande av grästorkar» och upptagas såsom reservationsanslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till *Lån för anskaffande av grästorkar* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 under kapitalbudgeten, Fonden för låneunderstöd, anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

dels ock besluta, att med anlitande av nämnda anslag må i huvudsaklig enlighet med av mig förordade grunder utlämnas lån för anskaffande av grästorkar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av lydelse, bilaga till detta detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustav T. Roupe.